

Tørrhardåsen

*

Referanse:

Blindheim T. 2015. Naturverdier for lokalitet Tørrhardåsen, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2014. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

(Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5530>)

Referansedata

Fylke: Akershus
Kommune: Aurskog Høland
Kartblad:
H.o.h.: 260-292moh
Areal: 742 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2014
Inventør: TBL
Dato feltreg.: 01.10.2014
Vegetasjonsone: sørboreal 100%
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Undersøkelsesområde Tørrhardåsen som målte drøyt 1100 dekar ble undersøkt av Terje Blindheim, BioFokus, i løpet av en dag i oktober 2014. Området ligger helt nord øst i Aurskog-Høland kommune på grensen mot Hedmark fylke, er barskogsdominert, har lite topografisk variasjon, er dominert av fattige vegetasjonstyper og ligger i sin helhet i sørboreal vegetasjonssone. Området inneholder ikke rødlistede naturtyper og vurderes og være en typisk representant for skogen i regionen med en mosaikk av myr, myrskog og fastmarksskog.

Området har liten funksjon for sjeldne og truede arter i dag da det inneholder få strukturer og elementer, samt kontinuitet i slike, som sjeldne og truede gammelskogsarter er avhengige av. Det er gjort funn av noen nær truetete arter og enkelte signalarter, i hovedsak innenfor de to avgrensede kjerneområdene, som viser at deler av området begynner å huse arter knyttet til eldre skog generelt og død ved spesielt. Ut over kjerneområde er det kun spredte gamle trær og noe død ved. Skogen er i hovedsak flersjiktet og dominert av gran- og furuskog.

I henhold til mangelanlysene for skogvernet fra 2002/2003 og 2010 oppfyller området kun mangelen lavereliggende skog og da i begrenset grad siden området ikke er veldig stort.

Området vurderes totalt sett som lokalt verneverdi (*) da det utgjør et sammenhengende skogområde av en viss størrelse of uten nyere inngrep. Det er gjort funn av to viktige naturtypelokaliteter (ett ligger utenfor avgrensningen) og noen rødlistearter.

Feltarbeid

Feltarbeid ble utført i løpeg av en lengere dag og været var gunstig i forbindelse med befaringen. Tidsforbruket vurderes som tilstrekkelig for å kunne gi området en god verdivurdering i henhold til gjeldende metode.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Lokaliteten inngår i arbeidet med frivillig vern i regi av Miljødirektoratet og grunneier. Det på forhånd avgrensede undersøkelsesområdet Tørrhardåsen omfattet et areal på 1143 daa.

Tidligere undersøkelser

Området er undersøkt for MiS figurer i forbindelse med skogtaksten i kommunen for en del år siden og tre MiS figurer er i forbindelse med et eget prosjekt konvertert til naturtyper i henhold til DN håndbok 13. Det er forøvrig ikke kjent spesielle artsfunn fra området.

Beliggenhet

Tørrhardåsen undersøkelsesområde ligger helt nord øst i Aurskog-Høland kommune på grensen til Hedmark fylke

Naturgrunnlag

Topografi

Undersøkelsesområdet utgjør et slakt hellende åsparti rundt Tørrhardåsen og har utelukkende rolige landskapsformer.

Geologi

Området ligger på fattig berggrunn og løsmassene i området er forholdsvis grunne.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonsone: sørboreal 100% .

Området hører i sin helhet til i sørboreal vegetasjonssone og ligger på grensen mellom svakt oseanisk vegetasjonseksjon og overgangsseksjonen.

Klima

Det er høyere luftfuktighet knyttet til myr og myrskog og sumpskoger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Hele det avgrensede området består primært av næringsfattige skogsamfunn som bærlyngskog, furumyrskog og blåbærskog med enkelte noe frodigere søkk med småbregneskog. I mindre søkk er det små fattige sumpskog og myrskog. I tilknytning til mindre ombrotrofe myrer er det furumyrskog og på de flate toppområdene er det blokkebærskog med furu og noe gran. Grana dominerer på de noe bedre bonitetene, mens furuskogen tar over på de skrinnere toppene og knausene og på de fuktigere partiene. Det er generelt lite løvskog innenfor avgrensningen, men spredt finnes en del bjørk, særlig i tilknytning til de fuktige arealene og osp finnes spredt som enkelt trær, hovedsakelig på frodig blåbærmark og i de små dalene med noe småbregneskog. Mindre arealer kan muligens defineres som svak lågurtvegetasjon.

Skogstruktur og påvirkning

All skog i Aurskog-Høland er påvirket av aktiv skogbruksdrift over flere hundre år og grunnet lett tilgjengelige arealer er det svært få lommer hvor skogen har fått utvikle seg i fred over noen tid uten hogstingrep. Tørrhardåsen ligner mye på øvrige skogområder som er kartlagt i frivillig vern sammeheng når det gjelder skogstruktur og påvirkning. Skogen som er avgrenset har en del gammelskogs kvaliteter over et vist areal og det er få nyere ingrep i form av hogst eller tekniske inngrep. Gamle stubber finnes spredt over hele arealet og vitner om tidligere plukkhogster. Innenfor avgrensningen er det noen arealer som er plukkhogd i nyere tid, men på det meste av arealet er det eldre hogstmoden skog uten innslag av vikrelig gamle trær. Spredt finnes gamle høystubber med klare spor etter brann, men det er ikke spor etter nyere branner.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Tørrhardåsen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Tørrhardåsen

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 44,5daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i 2014 av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med kartlegging av frivillig vern områder. Lokaliteten er tidligere MiS kartlagt og lagt inn i Naturbase, men er ikke videre godt beskrevet og dokumentert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i tilknytning til Tørrhardåsen på grensen mot Hedmark helt nordøst i Aurskog-Høland kommune og utgjør et mindre område med barskog på fattig mark i hovedsaklig vestlig og nordlig hellende terreng.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er gammel granskog med utforming gammel lavlandsgranskog. Osp finnes spredt, men det er ikke lagt inn noen mosaikk med ospeskog da det kun er snakk om spredte enkelttrær. Skogen er en til flersjiktet med god spredning. Det er enkelte gamle trær på de øvre kollene, men jevnt over er skogen ikke veldig gammel og lite grovvokst. Det er stedvis en del død ved og alle nedbrytningsstadier er representert selv om tidlige stadier er vanligst. I tillegg til liggende død ved er det også spredt med stående død ved spredt i området. Skogen er grandominert med innslag av noe furu på tørre grunnlendte partier og osp, bjørk og rogn spredt. I nord og vest er det litt rikere og mer produktiv mark med småbregneskog og svark lågurtmark i partier, ellers er det blåbærskog og noe bærlyngskog og fattig sumpskog på toppområdet.

Artsmangfold: I de øvre områdene i tilknytning til fattig myrskog er det en åpen gran og furuskog med sjeldent tette bestander av gubbeskjegg. Her er tydeligvis lys- og fuktighetsforholdene meget gunstige for denne arten. På osp ble det registrert stiftfyllav og lungenever, og på gammel bjørkegadd i den nordvendte slake dalen ble det funnet langnål og dvergullnål. Til tross for mye leting etter langnål i kommunen er dette første funnet av arten her. Begerfingersopp ble registrert på langt nedbrutt ospelåg også denne arten har første funn i kommunen her. Granrustkjuke og gammelgranslav ble også registrert og området vurderes å ytterligere potensial for noen sjeldne arter knyttet til død ved gran og osp og for lavarter knyttet til et miljø med stedvis høy luftfuktighet.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er ikke påvirket av hogst eller tekniske inngrep i senere år og fremstår som lite påvirket. En rekke stubber gjennom hele lokaliteter vitner om utstrakt skoghistorisk bruk av området.

Fremmede arter: Ingen kartlagte.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av flere spredte gammelskogsbestand i landskapet med noe innslag av død ved.

Verdivurdering: Lokaliteten har godt sjiktet skog, innslag av en del død ved i ulike nedbrytningsstadier og det er gjort funn av to rødlistede lavarter. Området vurderes å score middels på tilstand, størrelse og arts mangfold, men lavt på rikhet/bonitet. Samlet oppnår området verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er ingen kvaliteter ved området som har behov for skjøtsel for å ivaretas eller fremmes.

2 Tørrhardåsen Ø

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 12,7daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i 2014 av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med kartlegging av frivillig vern områder. Lokaliteten er tidligere MiS kartlagt og lagt inn i Naturbase, men er ikke videre godt beskrevet og dokumentert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i tilknytning til Tørrhardåsen på grensen mot Hedmark helt nordøst i Aurskog-Høland kommune og utgjør et mindre område med barskog på fattig mark i østvendt skråning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er gammel granskog med utforming gammel lavlandsgranskog. Mindre arealer av gammel furuskog med lavlandsutforming finnes på tørrere partier. Skogen er flersjiktet med god spredning. Det er stedvis ganske mye død ved og alle nedbrytningsstadier er representert selv om tidlige stadier er vanligst. I tillegg til liggende død ved er det også ganske mye stående død ved i nord som følge av kanteffekter fra nabohogst. Skogen er grandominert og nesten helt dominert av ordinær blåbærskog med små innslag av småbregneskog og noe lavfuruskog på små knauser. Furu er nest vanligste treslag, mens boreale løvtrær som rogn og bjørk kun finnes sparsomt. Skogen er to til flersjiktet og ikke veldig grovvokst. Et nytt sjikt av smågran er på vei opp der det har falt

mange trær senere år.

Artsmangfold: Lokaliteten har størst potensial for å huse arter knyttet til dødved strukturer av gran og furu. Rugleskinn og okerporekjuke ble funnet på langt nedbrutt furulåg sør i området, men det ble registrert granrustkjuke og grønsko på gammel granlåg nord i området. Det finnes sparsomt med gubbeskjegg i skogen. Det er sjeldent å finne tre rødlistede arter i skog i Aurskog-Høland og det vurderes som sannsynlig at området kan romme flere rødlistede vedtilknyttede arter. Det ble observert spor etter tretåspett.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokkaliteten er ikke påvirket av hogst eller tekniske inngrep i senere år og fremstår som lite påvirket. En rekke stubber gjennom hele lokaliteter vitner om utstrakt skoghistorisk bruk av området.

Fremmede arter: Ingen kartlagte.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av flere spredte gammelskogsbestand i landskapet med noe innslav av død ved.

Verdivurdering: Lokaliteten har godt sjiktet skog, innslag av en del død ved i ulike nedbrytningsstadier og det er gjort funn av flere rødlistede arter. Området vurderes å score middels på tilstand og arts mangfold, men lavt på størrelse og rikhet/bonitet. Samlet oppnår området verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er ingen kvaliteter ved området som har behov for skjøtsel for å ivaretas eller fremmes.

3 Tørrhardåsen V

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: C

Areal: 13,2daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i 2014 av Terje Blindheim, BioFokus, i forbindelse med kartlegging av frivillig vern områder. Lokaliteten er tidligere MiS kartlagt og lagt inn i Naturbase, men er ikke videre godt beskrevet og dokumentert.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i tilknytning til Tørrhardåsen på grensen mot Hedmark helt nordøst i Aurskog-Høland kommune og utgjør et mindre område med barskog og fattig sumpskog på middels rik mark i slakt sør- og vestvendt skrånende terreng som utgjør en svak dalforsenkning.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er en mosaikk av gammel granskog med utforming gammel lavlandsgranskog som dominerer, sentrale deler i sør er vurdert å tilfredsstille kriteriene for gammel sump- og kildeskog. Det er også noe osp, men det er kun snakk om spredte enkelttrær som står i grandominert skog. Skogen er en til tosjiktet og det finnes moderate mengder med liggende og stående død ved. Alle nedbrytningsstadier er representert, men tidlige stadier er vanligst. Skogen er grandominert og vegetasjonen er en mosaikk av blåbærskog, småbregneskog, svak lågurtvegetasjon og fattig gran- og bjørkesumpskog. I tillegg til osp finnes en del bjørk og svartor knyttet til fuktig sig og sumpskog.

Artsmangfold: Signalartene grønsko på granlåg og dverggullnål på gadd i sumpskogen er de to mest interessante artene som ble registrert. Det forventes at flere arter med lignende økologiske krav kan finnes på lokaliteten, men den er trolig ikke veldig rik på sjeldne og truede arter. Det ble ikke funnet lobarionarter på osp innenfor biotopgrensene.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokkaliteten er ikke påvirket av hogst eller tekniske inngrep i senere år og fremstår som lite påvirket. En rekke stubber gjennom hele lokaliteter vitner om utstrakt skoghistorisk bruk av området.

Fremmede arter: Ingen kartlagte.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjør en av flere spredte gammelskogsbestand i landskapet med noe innslav av død ved.

Verdivurdering: Lokaliteten har godt sjiktet skog, innslag av en del død ved i ulike nedbrytningsstadier og det er gjort funn av flere rødlistede arter. Området vurderes å score lavt på alle målte parametere og gis derfor verdi som lokalt viktig (C verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er ingen kvaliteter ved området som har behov for skjøtsel for å ivaretas eller fremmes. Det er viktig å unngå drenerende tiltak dersom sumpskogskvalitetene skal ivaretas.

Artsmangfold

Tørrhardåsen har ingen spesielle kvaliteter knyttet til rik vegetasjon, men har noen kvaliteter knyttet til eldre skog av gran, furu og osp, i all hovedsak innenfor de avgrensede kjerneområdene. Knyttet til død ved av disse treslagene, samt bjørk er det funnet noen rødlistearter og enkelte signalarter, se kjerneområdebeskrivelsene. Det er kun gjort funn av nær truede arter. Det er potensial for ytterligere noen rødlistearter som f. eks. mørk branstubbelav knyttet til brente høystubber av furu. Og trolig finnes noen flere rødlistearter av vedboende sopp knyttet til gran og furu og kanskje osp. Det vil ta ganske lang tid før området oppnår en høyere tetthet av gamle trær og død ved og ytterligere tid før arter knyttet til slike miljøer vil kunne etablere seg. Potensialet på sikt for at området kan få en viktig funksjon for sjeldne og truede gammelskogsarter er altså til stede, men det vil ta lang tid.

*Tabell: Artsfunn i Tørrhardåsen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.*

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
	Artomyces pyxidatus	begerfingersopp			F
Sopp	Junghuhnia luteoalba	okerporekjuke	NT		G
	Metulodontia nivea	rugleskinn	NT		G
	Phellinus ferrugineofuscus	granrustkjuke			G
Busk- og bladlav	Alectoria sarmentosa	gubbeskjegg	NT		F ₂ G
	Lobaria pulmonaria	lungenever		4	₄ F

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
	Parmeliella triptophylla	stiffiltlav		4	4
Skorpelav	Chaenotheca brachypoda	dverggullnål			1 H
	Chaenotheca gracillima	langnål	NT		F
	Lecanactis abietina	gammelgranlav			H
Bladmoser	Buxbaumia viridis	grønnsko			3

Avgrensning og arrondering

Av det undersøkte området er kun de midtre delene som er vurdert som verneverdig. Deler av de østre og vestre delene har en stor andel yngre skog og et området i nordvest er hogd helt nylig. Naturtypelokalitet nr. 3 i vest vurderes og ikke ha store nok kvaliteter i seg selv til å forsvare å inkludere forholdsvis store områder med yngre skog. Denne nøkkelbiotopen er det også mulig å forvalte isolert som en gammelskogsrest slik den ligger nå. Landskapet heller svagt i alle retninger fra toppen av Tørrhardåsen som utgjør de midtre delene av undersøkelsesområdet. I nord og delvis mot sør er grensene trukket ned i dalsøkk, mens det mot sør har grenser som er definert av møtet med yngre skog. Arronderingen vurderes likevel som ganske god da landskapet i området ikke har veldig markerte og naturlige avgrensingslinjer. Områdets størrelse er vurdert lite og gitt lav verdi da funksjonelt skogdekt areal er under en kvadratkilometer.

Vurdering og verdisetting

Området scorer lavt (*) på alle parametere som det er vurdert opp i mot foruten urørthet og arrondering som har fått to stjerner. Det er ikke kartlagt rødlistede naturtyper eller vegetasjonstyper. Ved en samlet vurdering gis derfor området verdi som lokalt verneverdi (*) på lik linje med andre lignende områder som er kartlagt i Aurskog-Høland, deler av Østfold og nedre deler av Hedmark.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Tørrhardåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bar-trær	Gamle løv-trær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slags-fordeling	Topo-grafisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Tørrhardåsen	***	**	*	**	*	—	*	**	*	*	**	-	—	**
2 Tørrhardåsen Ø	**	**	**	**	*	—	*	*	*	*	*	-	—	**
3 Tørrhardåsen V	**	*	*	*	*	—	**	*	**	*	*	-	—	*
Samlet vurdering	**	*	0	*	*	—	*	*	*	0	*	*	**	*

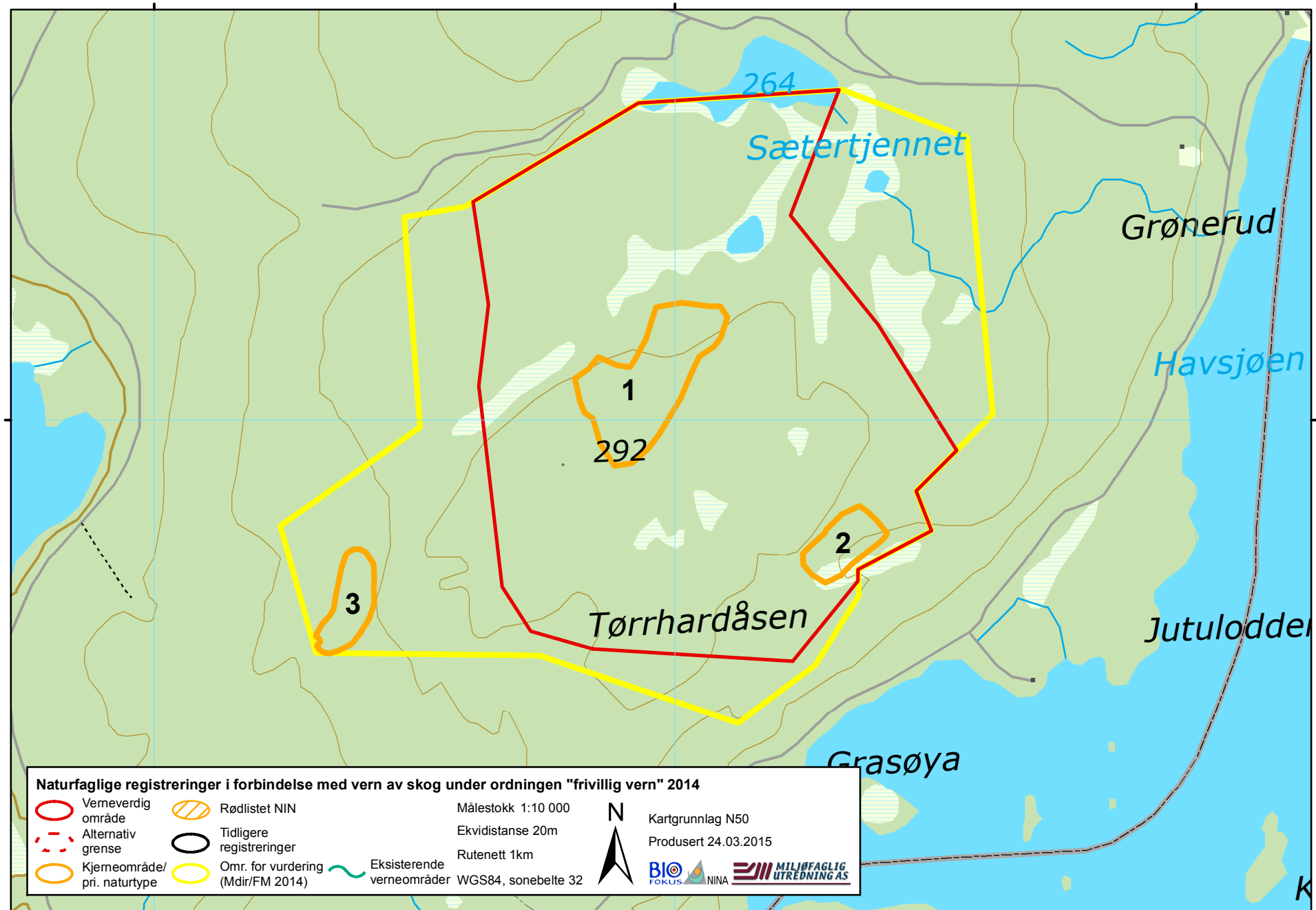
Referanser

Blindheim, T. e., Bjureke, K. og k.M, O. 2010. Naturtypekartlegging i Aurskog-Høland kommune 2008-2010. BioFokus-rapport 2010-24. BioFokus. s.149.

Framstad, E., Blindheim, T., Erikstad, L., Thingstad, P.G. og Storeid, S-E. 2010. Naturfaglig evaluering av norske verneområder. NINA rapport 535. 177 s. + vedlegg.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T.E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA Oppdragsmelding 769: 1-9.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog under ordningen "frivillig vern" 2014

Verneverdig område	Rødlistet NIN	Målestokk 1:10 000	N Kartgrunnlag N50 Produsert 24.03.2015
Alternativ grense	Tidligere registreringer	Ekvidistanse 20m	
Kjerneområde/ pri. naturtype	Omr. for vurdering (Mdir/FM 2014)	Rutenett 1km	
	Eksisterende verneområder	WGS84, sonebelte 32	

Bilder fra området Tørrhardåsen

Interiør fra kjerneområde 1. Foto: Terje Blindheim

Furumyrskog og åpen myr i bakgrunnen. Foto: Terje Blindheim

Fattige sumpskoger med gran og bjørk finnes som små lommer spredt i området. Foto: Terje Blindheim

Sætertjennet. områdets avgrensning mot nord. Foto: Terje Blindheim